

Begravningsfrågor och trossamfund

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 17 motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2012 och 2013 som gäller begravningsverksamhet, Svenska kyrkan, fri församlingstillhörighet och likabehandling av alla trossamfund.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Information till anhöriga vid begravning	6
Gällande regler	6
Återvinning av metaller efter kremering	7
Prövning av nya begravningsmetoder	9
Balsamering	11
Den judiska nationella minoritetens begravningskostnader	12
Spridning av aska i nationalparker	15
Motioner som bereds förenklat	16
Reservation	18
Balsamering, punkt 4 (MP, SD, V)	18
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	19
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Information till anhöriga vid begravning

Riksdagen avslår motion
2012/13:K225 av Penilla Gunther (KD).

2. Återvinning av metaller efter kremering

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:K297 av Eva Bengtson Skogsberg (M),
2012/13:K303 av Jan-Evert Rådström och Margareta B Kjellin
(båda M) och
2013/14:K261 av Jan-Evert Rådström och Pia Hallström (båda M).

3. Prövning av nya begravningsmetoder

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP) yrkan-
dena 3 och 4 samt
2013/14:K253 av Catharina Bråkenhielm (S).

4. Balsamering

Riksdagen avslår motion
2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP)
yrkande 5.

Reservation (MP, SD, V)

5. Den judiska nationella minoritetens begravningskostnader

Riksdagen avslår motion
2012/13:K233 av Tommy Waidelich (S).

6. Spridning av aska i nationalparker

Riksdagen avslår motion
2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP)
yrkande 1.

7. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP)
yrkande 2,
2012/13:K287 av Linda Wemmert (M),
2012/13:K300 av Hans Wallmark (M),
2012/13:K327 av Fredrik Schulte (M),
2012/13:K373 av Veronica Palm m.fl. (S) och
2013/14:K258 av Ann-Britt Åsebol och Stefan Caplan (båda M)
yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 10 april 2014

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Björn von Sydow (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Lars Elinderson (M), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD), Mia Sydow Mölleby (V), Marie Granlund (S) och Sedat Dogru (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas 17 motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2012 och 2013 som gäller begravningsverksamhet, Svenska kyrkan, fri församlingstillhörighet och likabehandling av alla trossamfund.

Utskottets överväganden

Information till anhöriga vid begravning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över möjligheten att skärpa kraven på information till anhöriga vid en persons dödsfall och begravning.

Motionen

I motion 2012/13:K225 begär Penilla Gunther (KD) att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa kraven på information till anhöriga eller andra tydligt närstående kring en persons dödsfall och begravning. Motionären konstaterar att en begravningsbyrå inte har någon skyldighet att se till att dödsbodelägare eller andra närstående blir informerade, varken om dödsfallet eller om begravningen. Vid osämja i familjen kan detta innebära att alla inte blir informerade. Fler och fler fall uppdagas när föräldrar eller barn först i efterhand har fått veta att deras anhöriga har gått bort och redan begravts, trots att de enligt ärvdabalken är så att den person som är delägare i dödsboet genast ska informera andra delägare om dödsfallet. Anhöriga och andra tydligt närstående måste, enligt motionärerna, informeras inför en persons begravning. Därför bör regeringen utreda möjligheten att skärpa informationskravet i fråga om rätten att anordna begravningar.

Gällande regler

I ärvdabalken 18 kap. 2 § föreskrivs att den som har tagit hand om egendomen efter en avliden genast ska underrätta övriga dödsbodelägare om dödsfallet. Vad som har sagts om delägare gäller också efterlevande make som inte är delägare.

I 5 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) föreskrivs att när någon har avlidit, bör hans önskan om kremering och om gravsättning såvitt möjligt följas av den som i egenskap av anhörig eller närstående eller annars ordnar med gravsättningen. Om den avlidne inte efterlämnar någon som ordnar med gravsättningen ska den ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade (2 §).

Uttryckliga bestämmelser om vem som ordnar med gravsättning och kremering finns således bara för det fallet att det inte finns anhöriga eller närstående som gör det. I proposition 1990/91:10 med förslag till begravningslag anfördes att vid bedömningen av vilka lagstiftningsåtgärder som

kan vara befogade måste man utgå i från att de efterlevande med beaktande av den avlidnes önskemål ska ha full frihet att bestämma om vem som ska sköta om begravningen och hur den ska ordnas. Lagstiftningen bör syfta till att stödja enskilda människor i deras strävan att själva finna en lösning på problemen. Den får inte utformas så att den uppfattas som en otillbörlig inblandning i enskildas angelägenheter och därigenom komma att motverka samförstånds lösningar.

I propositionen anförde kyrkoministern vidare följande:

I det föregående har jag avvisat tanken på att införa generella regler om vem som ska ordna med gravsättning och eventuell kremering. Enligt min mening bör lagstiftningen i denna del enbart inriktas på att medverka till att uppkomna konflikter ska kunna lösas. Det är därvid viktigt att förfarandet vid konfliktlösning utformas så att det blir så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Av 5 kap. 3–4 §§ begravningslagen (1990:1144) framgår att om de efterlevande inte kan komma överens i fråga om kremering och om gravsättning, ska kyrkogårdsmyndigheterna på parternas begäran medla i tvisten. Om enighet inte kan uppnås, ska frågan hänskjutas till länsstyrelsen för prövning. Länsstyrelsen ska pröva vem som ska bestämma om kremering och om gravsättningen. Länsstyrelsen ska därvid särskilt beakta önskemål som den avlidne kan ha haft. Hänsyn ska också tas till parternas personliga förhållande till den avlidne, främst samlevnad, släktskap eller annan nära anknytning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har förståelse för de problem som motionärerna lyfter fram. Utskottet anser dock att lagstiftningen inte får utformas så att den uppfattas som en otillbörlig inblandning i enskildas angelägenheter. Lagstiftningen bör i stället syfta till att stödja enskilda människor i deras strävan att själva finna en lösning. Motion 2012/13:K225 (KD) bör därmed inte föranleda något initiativ från riksdagen sida. Motionen avstyrks.

Återvinning av metaller efter kremering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om återvinning av metaller efter kremering med hänvisning till regeringens beredning av ärendet.

Motionerna

I motion 2012/13:K297 begär Eva Bengtson Skogsberg (M) att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av frågan om återvinning från kremering. Motionären framhåller att man genom att öppna för en återvinning av metaller efter kremering skonar miljön.

I motion 2012/13:K303 av Jan-Evert Rådström och Margareta B Kjellin (båda M) begärs ett tillkännagivande om att människor ska ha rätt att bestämma över metallen i sin egen kropp. Motionärerna anser att det inte är förenligt med rådande miljötankande att inte återvinna metaller. De efterlyser förändringar i begravningslagen så att man både tar etiska och miljömässiga hänsyn och tillgodoser den dödes önskan. Huvudinriktningen bör vara att man tar hand om de metaller som en människa haft till låns under sitt liv om personen i fråga inte uttryckligen uttryckt något annat i testamente eller liknande. Samma yrkande finns också i motion 2013/14:K261 av Jan-Erik Rådström och Pia Hallström (båda M).

Bakgrund

På uppdrag av regeringen har en särskild utredare sett över vissa frågor på begravningsområdet i syfte att utveckla en flexibel och modern begravningslagstiftning (dir. 2012:118, 2013:67). Utredaren överlämnade i december 2013 betänkandet Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats (SOU 2013:82).

Utredningen konstaterar att svensk rätt inte tillåter återvinning av metall som inte förbränts vid kremering av en avliden person. Detta framgår av 5 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144). Efter kremering finns det normalt i askan metallrester av olika slag, exempelvis kistbeslag och metallimplantat. Enligt 5 kap. 6 § första stycket begravningslagen ska sådana delar av stoftet som inte har förbränts vid kremeringen tillföras askurnan. Emellertid kan vissa metallrester på grund av sitt omfång inte tillföras den. I så fall ska innehavaren av krematoriet låta förstöra delarna eller gravsätta dem inom en allmän begravningsplats. Paragrafen har tillkommit för att säkerställa att stoftet efter en avliden person hanteras på ett värdigt och pietetsfullt sätt. Regleringen medför emellertid att en stor mängd metaller som inte förbränts vid kremeringen grävs ned i marken på landets kyrkogårdar. Enligt uppgift rör det sig om cirka 22 ton metaller varje år.

Starka miljömässiga skäl talar, enligt utredningen, för att återvinning av metallföremål ska införas. Metall är en ändlig naturresurs som det är viktigt att hushålla med. Dessutom kan giftiga metaller som grävs ned i marken påverka människors hälsa och miljön på ett menligt sätt. En ökad återvinning bidrar också till att nå det av riksdagen antagna generationsmålet för miljöarbetet och till att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Inte minst kan återvinning vara ett mer pietetsfullt sätt att ta hand om metallföremålen än rådande förhållanden.

Sammantaget bedömer utredningen att det är mer pietetsfullt att direkt ta hand om metallföremål som inte får anses vara en del av askan efter stoftet och låta dem återgå till kretsloppet genom återvinning. Utredningen föreslår därför att bestämmelsen i 5 kap. 6 § begravningslagen ändras på så sätt att metallföremål som inte förbränts vid kremering och som skilts från askan ska återvinnas.

Syftet med återvinningen är att värna om människors hälsa och miljön, samtidigt som respekten för den avlidne säkerställs. Därför föreslår utredningen att den ersättning som metallåtervinningen inbringar ska gå till Allmänna arvsfonden.

Länsstyrelsens tillsynsansvar för begravningsverksamheten, vilket följer av 10 kap. 1 § begravningslagen och 5 § förordning (2012:358) om behörig länsstyrelse i begravningsärenden, får enligt utredningen anses även omfatta att utöva tillsyn över återvinningsförfarandet.

Utredningsbetänkandet har remitterats. Remisstiden går ut den 30 april.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att starka miljöskäl talar för återvinning av metallföremål efter kremering om detta kan göras på ett värdigt och pietetsfullt sätt med respekt för den avlidnes stoff. Utskottet konstaterar samtidigt att utredningen Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats (SOU 2013:82) för närvarande remissbehandlas. Utskottet anser att regeringens fortsatta bredning av ärendet bör avvaktas och avstyrker därmed motionerna 2012/13:K297 (M), 2012/13:K303 (M) och 2013/14:K261 (M).

Prövning av nya begravningsmetoder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om prövning av nya begravningsmetoder med hänvisning till regeringens beredning av ärendet.

Motionerna

I motion 2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att promession bör tillåtas vid sidan av kremering och jordbegravning. Motionärerna anför att ett företag i över tio års tid har kämpat för att lansera promession, eller frystorkning som den från början kallades, som en förbättring av kistbegravningar och kremering. Motionärerna begär även ett tillkännagivande

till regeringen om att offentliga organ i alla relevanta forum bör behandla alla typer av begravningsmetoder likvärdigt och ge olika företrädare full representation i dialoger och utredningar (yrkande 4).

I motion 2013/14:K253 föreslår Catharina Bråkenhielm (S) ett tillkännagivande till regeringen om promession som begravningsmetod. Motionären anser att det finns goda skäl att medverka till att denna metod, som både är miljömässigt bättre och klarar etiska krav, blir tillåten.

Bakgrund

Vad gäller nya begravningsmetoder föreslås i betänkandet Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats (SOU 2013:82) att regeringen får genom att besluta föreskrifter tillåta andra begravningsmetoder än de som framgår av begravningslagen. Tillåtlighet får föreskrivas om metoden innebär en värdig behandling av avlidna och är lämplig ur miljömässiga och ekonomiska hänseenden.

Utredningen föreslår att ansökan om tillåtlighet ska ges in till Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Länsstyrelsen ska göra en förhandsprövning av metoden med hänsyn till etiska, miljömässiga och ekonomiska aspekter samt ta in yttranden från berörda myndigheter och organisationer. Länsstyrelsen ska sedan överlämna ärendet till regeringen med ett förslag till avgörande.

Behörig att ansöka om tillåtlighet bör den vara som innehar en allmän begravningsplats, en församling eller den vars ansökan biträds av minst en av dessa. Ansöknings- och prövningsförfarandet vid länsstyrelsen bör finansieras genom att sökanden betalar en ansökningsavgift.

Regeringen ska inte vara bunden av länsstyrelsens yttrande. Om regeringen bedömer att metoden ska tillåtas, fattas beslutet genom att regeringen beslutar om författningsändringar på förordningsnivå. Därmed innebär ställningstagandet ett generellt godkännande av metoden som sådan. Det innebär dock inte att tillstånd ges till uppförande av en anläggning.

Utredningsbetänkandet har remitterats. Remisstiden går ut den 30 april.

Utskottets ställningstagande

Frågan om nya begravningsmetoder behandlas i utredningen Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats (SOU 2013:82) som för närvarande remissbehandlas. Utskottet anser att den fortsatta beredningen bör avvaktas och avstyrker därmed motionerna 2012/13:K228 (MP) yrkandena 3 och 4 och 2013/14:K253 (S).

Balsamering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att förbjuda formalin i behandlingen av döda kroppar.

Jämför reservation (MP, SD, V).

Motionen

I motion 2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att förbjuda formalin i behandlingen av döda kroppar. Motionärerna anser att balsamering är en förskönande omskrivning för att kroppen fylls av formalin för att någorlunda behålla formen under sin ibland månadslånga väntan på att brännas. Ingen myndighet tar i dag ansvar för att detta i övrigt bannlysta ämne fasas ut ur begravningshanteringen.

Bakgrund

Balsamering av en avlidne sker när det antas dröja innan kroppen kremeras eller kommer i jord, när begravningsakten ligger långt fram i tiden eller när den avlidne ska begravas i ett land utanför Sverige. Balsameringen sker genom att en vätska (formalin eller etanol) pumpas in genom en kroppsven på den avlidne. Ett tryck med hjälp av en pump eller liknande gör att vätskan går ut i kroppen där den bromsar förruttnelseprocessen.

Enligt 24 § lagen (1995:832) om obduktion m.m. får kroppen efter en avlidne balsameras om det av sanitära skäl är nödvändigt för att kroppen ska kunna bevaras till dess kremering eller gravsättning sker eller om den ska tas i anspråk för anatomisk dissektion. Balsamering får också ske på begäran av den som enligt 5 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) ordnar med gravsättning.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1996:29) ska den som beslutar om balsamering enligt 24 § första stycket lagen om obduktion ansvara för att åtgärden är nödvändig av sanitära skäl. Balsamering får då äga rum oberoende av den avlidnes eller dess närståendes inställning. De närstående bör dock enligt lagens förarbeten underrättas om den tilltänkta åtgärden.

Enligt uppgift från Sveriges begravningsbyråers förbund sker balsamering mycket sparsamt i landet med undantag av Stockholms läns landsting där enligt uppgift ca 80 procent av alla avlidna balsameras.

Karolinska universitetssjukhuset beslutade den 4 juli 2012 om en balsameringsrutin i enlighet med verkställighetsbeslut HMS1204 (Karolinska KUL pat/cyt/016/12). Av beslutet framgår att ”om bårhuspersonal bedömer att sanitära skäl föreligger t.ex. vid infektioner, lång tid sedan dödsfallet eller förvaringen på bårhus över ca 10 dagar samt att förväntad tid till grav-

sättning kommer att överstiga denna tidpunkt ska av områdeschef utsedd läkare kontaktas angående beslut om balsamering. Balsamering sker med formalin. Enhetschef ansvarar för att adekvat skyddsutrustning finns.”

I proposition 2011/12:51 Några begravningsfrågor föreslog regeringen att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering skulle sänkas från två till en månad. I propositionen anfördes bl.a.:

En sådan förkortning av tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering bör leda till att behovet av balsamering minskar, vilket måste bedömas som positivt från såväl miljö- som arbetsmiljömässiga utgångspunkter.

Utskottet, som behandlade propositionen i betänkande 2011/12:KU11, instämde i regeringens förslag att längsta tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering skulle fastställas till en månad. Detta blev också riksdagens beslut (rskr. 2011/12:159).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade våren 2012 att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering skulle kortas från två månader till en månad. Som då konstaterades bör en sådan förkortning av tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering leda till att behovet av balsamering minskar. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2012/13:K228 (MP) yrkande 5.

Den judiska nationella minoritetens begravningskostnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om den judiska nationella minoritetens begravningskostnader med hänvisning till regeringens beredning av begravningsfrågor.

Motionen

I motion 2012/13:K233 begär Tommy Waidelich (S) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om den judiska nationella minoritetens begravningskostnader. Motionären anför att kostnaderna för att ombesörja judiska begravningsplatser alltid helt eller till allra största delen har ombesörjts av den judiska gruppen själv, alltifrån att köpa begravningsmark, göra i ordning marken, bygga kapell och tvagningsrum, ombesörja själva begravningsplatserna samt underhålla och sköta begravningsplatserna. Detta är mycket kostsamt, inte minst då den judiska traditionen kräver evig gravrätt. Motionären anser att regeringen skyndsamt bör lägga fram förslag så att den judiska nationella minoriteten i Sverige kan

begrava sin döda enligt de judiska traditionerna samt sköta sina begravningsplatser på samma ekonomiska villkor som gäller för andra medborgare i Sverige.

Bakgrund

Gällande regler

Begravningslagen (1990:1144) medger att enskilda begravningsplatser bara får anordnas och hållas av trossamfund eller stiftelser som har fått tillstånd till det. Länsstyrelsen beviljar sådant tillstånd om det finns särskilda skäl för det och om det kan antas att trossamfundet eller stiftelsen kan behålla begravningsplatsen och fullgöra de skyldigheter som ankommer på innehavaren av dessa begravningsplatser (5 §). Begravningsverksamheten är en allmän samhällsuppgift, och kostnaderna för denna verksamhet finansieras genom en begravningsavgift som är inkomstrelaterad och som betalas av alla som är folkbokförda i Sverige.

Från och med den 1 januari 2016 ska folkbokföring inte längre ske i en församling inom Svenska kyrkan utan i en kommun. Samtidigt införs en enhetlig begravningsavgift för huvudmän inom Svenska kyrkan (prop. 2012/13:120, bet. 2013/13:SkU25, rskr. 2012/13:254). Detta gäller inte Stockholms och Tranås kommuner.

Aktuell utredning

Som redovisats i avsnittet Återvinning av metaller efter kremering har en särskild utredare på uppdrag av regeringen sett över vissa frågor på begravningsområdet i syfte att utveckla en flexibel och modern begravningslagstiftning (dir. 2012:118, 2013:67). Utredaren överlämnade i december 2013 betänkandet Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats (SOU 2013:82).

Utredningen föreslår nu att Stockholms och Tranås kommuner inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgift. Utredningen anför bl.a.:

I stället för att Stockholms och Tranås kommuner bestämmer begravningsavgiftssatsen för dem som är folkbokförda i kommunen, beslutar Kammarkollegiet om en enhetlig begravningsavgiftssats för all begravningsverksamhet i riket, dvs. även för Stockholms och Tranås kommuner. Begravningsavgiftssatsen bestäms på samma sätt som i dag genom att kostnaderna för begravningsverksamheten jämförs med den beskattningsbara inkomsten för dem som bor inom begravningshuvudmännens förvaltningsområden. Samtliga huvudmän underrättar Kammarkollegiet om sina kostnader. Kammarkollegiet har sedan att lägga samman kostnaderna och jämföra dessa med den totala beskattningsbara inkomsten för de personer som omfattas av avgiftssatsen. Kvoten däremellan utgör den avgiftssats som Kammarkollegiet ska fastställa. Kammarkollegiet ska underrätta Skatteverket om avgiftssatsen och om respektive huvudmans andel av kostnaderna. Skatteverkets betalning av avgifter till huvudmännen ska ske utifrån vars och ens andel av de totala kostnaderna för begravningsverksamheten i enlighet med de uppgifter Kammarkollegiet har lämnat därom. Alla kommuninvånare betalar därmed begravningsavgift enligt samma avgiftssats.

Som redovisats i det angivna avsnittet remissbehandlas utredningen för närvarande. Remisstiden går ut den 30 april.

Interpellation

Statsrådet Attefall har i ett interpellationssvar till Helene Petersson i Stockaryd (S) behandlat frågan om den judiska minoritetens begravningskostnader (ip. 2013/14:162). Statsrådet hänvisade till det clearingsystem som finns och som ger kompensation till innehavare av enskilda begravningsplatser för de tjänster som omfattas av begravningsavgiften. Samtidigt konstaterade statsrådet att sådana begravningsplatser dock inte kompenseras för bl.a. förvaltningskostnader för drift av begravningsplatsen. Statsrådet anförde vidare under debatten att han var medveten om de diskussioner och problem som den judiska gruppen upplever och som accentueras i Stockholm.

Grunden för problemet är just att man enligt den judiska traditionen vill ha en evig gravrätt. Man vill alltså att graven ska vara för personen inte bara i 15 eller 25 år utan för all framtid. Detta skapar problem utifrån svensk lagstiftning och svensk tradition.

Detta har lösts genom att den judiska gruppen har haft egen mark att förfoga över och då kunnat tillförsäkra sig den eviga gravrätten eller genom att man har hittat bra lösningar i samverkan med Svenska kyrkan eller andra aktörer på olika ställen i Sverige. Det finns sådana begravningsplatser i Malmö och Göteborg, till exempel.

I Stockholm har man dock hamnat i läget att det fysiska utrymmet inte längre finns kvar. Man behöver ny mark, och man behöver göra i ordning den marken. Clearingsystemet medger som sagt ekonomisk kompensation för ceremoni och gravsättning. Men för att göra i ordning mark och andra tunga investeringskostnader finns ingen kompensation.

Man har som sagt hittat bra uppgörelser på andra ställen i Sverige men inte i Stockholm. Det har bland annat att göra med att markkostnaderna är högre och att det är en kommunal huvudman. Då är man begränsad av kommunallagen, och juristerna i Stockholms stad bedömer möjligheten att vara flexibel som liten. Man kan inte gynna en enskild aktör.

Jag tror på mångfald och på att Sverige ska ha många traditioner som lever sida vid sida även på detta område. Jag tror också på att vi ska ha ett system som ger alla goda och rimliga förutsättningar att klara av detta. Därför har vi fört samtal med Stockholms stad och försökt analysera frågan. Vi ser att det redan finns en kompensation i vårt system för ceremoni och gravsättning, men för de tunga förvaltningskostnaderna räcker vårt system inte till.

Därför säger jag i interpellationssvaret att jag avser att se över clearingsystemet. Det kan vara en väg att försöka hitta en lösning när vi nu ska få en gemensam begravningsavgift för hela landet. Kan vi inkorporera både Stockholm och Tranås i ett gemensamt system skapas också en möjlighet att i det sammanhanget göra en översyn av clearingsavgifterna.

Det kan som sagt vara ett sätt att försöka hitta en lösning, men vi är inte så långt framme i beredningsprocessen ännu att vi kan ge ett tydligt besked. Det är dock en tänkbar väg.

Min ambition är att hitta en lösning som gör att den judiska gruppen ska kunna fortsätta att ha sin gravplats i Stockholm med evig gravrätt enligt tradition och kunna sköta det på ett ekonomiskt rimligt sätt. Exakt vilken väg vi ska ta oss framåt på det spåret är för tidigt att säga. Clearingsystemet kan vara ett instrument, och det kan finnas andra.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att clearingsystemet ger kompensation till innehavare av enskilda begravningsplatser för de tjänster som omfattas av begravningsavgiften. Enskilda begravningsplatser kompenseras dock inte för förvaltningskostnader för drift av begravningsplatsen eller för att göra i ordning ny mark.

I utredningsbetänkande SOU 2013:82 om bl.a. enhetliga begravningsavgifter, som för närvarande remissbehandlas, föreslås att Stockholms och Tranås kommuner ska omfattas av systemet med en enhetlig begravningsavgift.

I ett interpellationssvar i december 2013 anförde statsrådet Attefall att han är mycket medveten om de problem som den judiska gruppen upplever. Han anförde att det vid inkorporeringen av Stockholms och Tranås kommuner i det gemensamma systemet så skapas en möjlighet att i det sammanhanget göra en översyn av clearingavgifterna.

Utskottet anser att regeringens fortsatta beredning av begravningsfrågorna bör avvaktas och avstyrker därmed motion 2012/13:K233 (S).

Spridning av aska i nationalparker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att spridning av aska bör tillåtas i alla nationalparker.

Motionen

I motion 2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att spridning av aska bör tillåtas i alla nationalparker. Motionärerna anför att trots att många ansökningar om spridning av aska i nationalparker kommer in till länsstyrelserna, avslås sådana önskemål regelmässigt. Vanligen hänvisar man till en dom som bygger på ett yttrande av Svenska kyrkan. Man menar att spridning av aska, förutom i kyrkogårdslundar och över vatten, endast bör ske i öppna fjällvidder. Huvudargumentet är att platserna riskerar att bli nya, enskilda begravningsplatser. Motionärerna noterar att man i de nordligaste länen i Sverige generellt ger tillstånd till spridning av aska i fjällområdena, förutsatt att det inte sker i närheten av vandringsleder. Motionärerna anser att staten bör göra det tillåtet att på ett värdigt sätt sprida

aska efter avlidna i alla nationalparker. Naturligtvis ska hänsyn då tas till så att man inte stör allmänna stråk och stigar eller är på platser där vandrare kan förväntas uppehålla sig.

Gällande regler

Enligt 5 kap. 5 § begravningslagen (1990:1144) får stoft eller aska gravsättas bara på allmän eller enskild begravningsplats. Länsstyrelsen får dock medge att man får förfara med askan på något annat sätt enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Av 30 § begravningsförordningen (1990:1147) framgår att ett sådant tillstånd endast får ges om den plats där askan ska strös ut är lämplig för ändamålet och om det är uppenbart att man kommer att hantera askan på ett pietetsfullt sätt. Om tillstånd meddelas, ska länsstyrelsen i beslutet ange de villkor för förfarandet med askan som länsstyrelsen anser nödvändiga.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inga skäl att ändra den nuvarande regleringen. Stoft eller aska efter en avliden person ska gravsättas på allmän eller enskild begravningsplats. Länsstyrelsen har dock möjlighet att ge tillstånd till att askan efter en avliden strös ut på annan plats om denna bedöms lämplig för ändamålet och om det är uppenbart att man kommer att hantera askan på ett pietetsfullt sätt. Motion 2012/13:K228 (MP) yrkande 1 avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden.

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkande 2011/12:KU12. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet vidhåller sin tidigare ståndpunkt och avstyrker således motionerna 2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 2 om att tillstånd för delning av aska så att den kan strös på flera platser bör ges oavsett etnisk eller religiös tillhörighet, 2012/13:K287 av Linda Wemmert (M) om gravsättning på två ställen efter kremering, 2012/13:K300 av Hans Wallmark (M) om en friare församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan, 2012/13:K327 av Fredrik Schulte (M) om att frånta Svenska kyrkan rätten att ta in sina medlemsavgifter genom beskattning

och att avveckla dess monopol på begravningsverksamheten, 2012/13: K373 av Veronica Palm (S) om likabehandling av alla trossamfund och religioner och 2013/14:K258 av Ann-Britt Åsebol och Stefan Caplan (båda M) yrkandena 1 och 2 om fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan och om att överväga en översyn av lagen om Svenska kyrkan.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Balsamering, punkt 4 (MP, SD, V)

av Peter Eriksson (MP), Jonas Åkerlund (SD) och Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är förvånande att bedömningen av när balsamering är nödvändig kan skilja sig så radikalt åt i olika delar av landet och hos olika huvudmän. Vi anser mot den bakgrunden att det kan finnas anledning att närmare utreda om det finns behov av en tydligare reglering av när balsamering bör utföras och formalin användas. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:K225 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa kraven på information till anhöriga eller andra tydligt närstående kring en persons dödsfall och begravning.

2012/13:K228 av Lotta Hedström och Mats Pertoft (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att spridning av aska bör tillåtas i alla nationalparker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillstånd för delning av aska så att den kan strös på flera platser bör ges oavsett etnisk eller religiös tillhörighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att promession bör tillåtas vid sidan av kremering och jordbegravning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentliga organ i alla relevanta forum bör behandla alla typer av begravningsmetoder likvärdigt och ge olika företrädare full representation i dialoger och utredningar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda formalin i behandlingen av döda kroppar.

2012/13:K233 av Tommy Waidelich (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den judiska nationella minoritetens begravningskostnader.

2012/13:K287 av Linda Wemmert (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gravsättning på två ställen efter kremering.

2012/13:K297 av Eva Bengtson Skogsberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av frågan om återvinning från kremering.

2012/13:K300 av Hans Wallmark (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en friare församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan och därmed behovet av nödvändiga lagändringar, exempelvis av 4 § lagen om Svenska kyrkan.

2012/13:K303 av Jan-Evert Rådström och Margareta B Kjellin (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att människor ska ha rätten att bestämma över metallen i sin egen kropp.

2012/13:K327 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frånta Svenska kyrkan rätten att inhämta sina medlemsavgifter genom beskattning samt att även avveckla dess monopol på begravningsverksamheten.

2012/13:K373 av Veronica Palm m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om likabehandling av alla trossamfund och religioner.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:K253 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om promession som begravningsmetod.

2013/14:K258 av Ann-Britt Åsebol och Stefan Caplan (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan och därmed behovet av nödvändiga lagändringar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av lagen om Svenska kyrkan.

2013/14:K261 av Jan-Evert Rådström och Pia Hallström (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att människor ska ha rätten att bestämma över metallen i sin egen kropp.